

PODLOVICS ÉVA – ERDEI RÓBERT –
 KISSNÉ GOMBOS KATALIN MELINDA (SZERK.):
Megküzdés, fejlődés, nevelés.
Az Iskola a határon III. konferencia előadásaiából,
 Sárospatak, Tokaj-Hegyalja Egyetem,
Sárospataki Pedagógiai Füzetek 32, 2023.

Hegedűs
 Gabriella

PEDAGÓGIAI PERSPEKTÍVÁK: A MEGKÜZDÉS, FEJLŐDÉS ÉS NEVELÉS DIMENZIÓI

A Podlovics Éva, Erdei Róbert és Kissné Gombos Katalin Melinda szerkesztésében megjelent *Megküzdés, fejlődés, nevelés* című kötet az Iskola a Határon III. Konferencia-előadások kulcsfontosságú gyűjteménye, mely átfogó feltárást kínál az oktatás fejlődő környezetének kontextusában. A publikáció a Sárospataki Pedagógia Füzetek – mely immáron öt évtizede, 1970 óta kerül kiadásra – gondozásában jelent meg. A történelmi távlatokra, az oktatás jelenlegi kihívásaira és a jövőbeli lehetőségeire összpontosítva a könyv olyan meglátások mozaikját mutatja be, amelyek egyszerre időszerűek és átforgató erejűek.

A kötet sokszínűségét támasztja alá, hogy a Tokaj-Hegyalja Egyetem oktatói és kutatói mellett a tanulmányok szerzői az ország számos egyeteméről érkezve mutatják be legfrissebb kutatási eredményeiket: a Debreceni Egyetemről, az Eötvös Loránd Tudományegyetemről, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemről, a Károli Gáspár Református Egyetemről, valamint a Pécsi Tudományegyetemről. Szintén ez a sokszínűség tükröződik a felölelt témák széles skálájában, melyek a különböző tudományterületekről olykor összefonódva számolnak be az oktatási kutatások és gyakorlatok a társadalom különböző szegmenseire tett messzemenő hatásáról.

A publikáció tizenöt előadás anyagát tartalmazza, melyek az *Iskola a határon III. Neveléstudományi és neveléslélektani konferencián* hangzottak el öt szekcióban, számos olyan sürgető téma feldolgozásával kapcsolatban, mint a tehetséggondozás, a roma identitás, az idegennyelv-oktatás kihívásai és a sárospataki református oktatás egyedi kontextusa, hangsúlyozva

annak relevanciáját a különböző oktatási területeken, a tanárképzéstől a csecsemők, kisgyermekek, óvodások és általános iskolások oktatásáig. A kötetben megjelenő tanulmányok az intézményi szint alapján követik egymást: (1) az óvodás korosztályra vonatkozó tanulmányok, (2) általános és középiskolás korosztályra vonatkozó tanulmányok, (3) végül a felsőoktatásra vonatkozó tanulmányok.

A publikáció egyik meghatározó jellemzője az elmélet és gyakorlat közötti kölcsönhatás feltárása iránti elkötelezettség. A kötetben megjelenő tanulmányok a tudásszerzés és a pedagógiai innováció iránti mélyen gyökerező vágyat tükrözik, és minden fejezet árnyalt perspektívákat kínál a tanulmány neveléstudományi implikációjáról. A pataki modell mint a múlt hagyományai és a folyamatos fejlődés eszköze – ami alapján a „tanulás értéke kiemelt” (176.) – tehetséggondozó szerepét hangsúlyozza Fehér Ágota tanulmányában. A szerző arra is felhívja az olvasó figyelmét, hogy a pataki modell – ami alapján „a közösség egymásra figyelése megtartó erő” (182.) – nagymértékben hozzájárult a Debreceni Református Kollégiumban folyó nevelő és oktató munkához.

A publikáció egyik erőssége abban rejlik, hogy a megküzdés–fejlődés–nevelés fogalmi hármas jelentőségét járja körbe, miközben a tanulmányok az elméleti fogalmak gyakorlati alkalmazásaira fókuszálnak. Azáltal, hogy a könyv a kutatásokat valós kontextusban alapozza meg, betekintést nyújt az olvasók számára az oktatás számos területére, és átfogó képet kínál mind a nevelési gyakorlatokról, mind azok kihívásairól. Ezáltal elősegíti a különböző tudományágakból és földrajzi régiókból származó interdiszciplináris párbeszédet.

A kötet a COVID-19 világvárosszal szembeni ellenálló képesség, azaz megküzdés és fejlődés szimbólumaként is szolgál. A megküzdésre példa Erdei Róbert tanulmánya, aki felhívja a figyelmet, arra, hogy a pandémia különösen a „kiszolgáltatott és nehéz helyzetben lévő népességcsoportokat” (12.) érintette, mint például az óvodásokat, ezért nélkülözhetetlen olyan pedagógiai beavatkozások alkalmazása, melyekkel fejleszthető e korosztály rezilienciája mint megküzdési stratégia. A reziliencia képességének iskolai kontextusban való fejlesztését emeli ki Podlovics Éva, aki „tanulható képességként” (88.) tekint a fogalomra. A megküzdés mellett a tanulmánykötetben központi fogalom a folyamatos fejlődés. A fejlődés igénye iránti törekvésre példák – a teljesség igénye nélkül – a publikáció neveléssel kapcsolatos tanulmányai. Thür Antal általános iskolás sporttagozatos tanulók kognitív teljesítményét veti össze általános tantervet követő osztályok tanulóival. A szerző eredményei arra mutatnak rá, hogy a sportprogramban részt vevő tanulók jobban teljesítettek az intelligenciateszteken és a műveltségterületi méréseken, mint az általános tantervet követő csoportok tanulói. Lócsi Tamás szintén a tizenévesek vonatkozásában tár fel értékes adatokat: a szerző a digitális szövegértés fejlesztésének szükségességére mutat rá retorikai szempontból, és ismertet olyan pedagógiai eljárásokat, melyek hozzájárulhatnak a tanulók digitális szövegértésének fejlesztéséhez. Túri Krisztina az idegennyelv-tanítás területén a narratívák hatására vonatkozóan végzett kutatásokat. A szerző arra hívja fel a figyelmet, hogy a narratívák nem csupán a nyelvtanulásra hatnak pozitívan, hanem az egyén identitására is. Jelen sorok írója szintén az idegennyelv-oktatás területét elemzi, kutatásomban a formális nyelvtanítás és az árnyékoktatás összefüggéseit tárom fel. Kutatási eredményeim

alapján arról kapunk képet, hogy a nyelvtanulók és családjaik elsősorban a formális oktatásra irányuló kritikai szemléletüket, a kiegészítő magán nyelvvoktatás hozzáadott értékét, valamint a társadalmi mobilitás kérdéskörét fogalmazzák meg mint az árnyékkutatásban való részvételük okát és motivációját. Sándor Zsuzsa a vizuális szemléltetés és pedagógiai metodika összefüggéseit vizsgálja tanulmányában egy tanulócentrikus pedagógia megvalósulásán keresztül, azaz egy olyan pedagógiai folyamatban, melyben a tanuló a tanulás aktív résztvevőjeként van jelen, a hagyományos, passzív szerepkört hátrahagyva. Ennek eredményeként komplexebb módon van lehetősége arra, hogy ismeretekre tegyen szert, és tudást sajátítson el. A tanulmánykötet széles palettáját gazdagítja Tajtiné Lesó Marianna Györgyi és Hanák Zsuzsanna tanulmánya, akik SNI-s tanulók körében végeztek elemzéseket a korai iskolaelhagyás területén. A szerzők feladatuknak tekintik egy olyan pályaorientációs foglalkozás kidolgozását, mely differenciált módon nyújt lehetőséget a tanulók számára. Barnucz Nóra és Fónai Mihály az iskolai integráció kérdéskörére vonatkozóan végeztek kevert módszerű kutatást. Tanulmányukban rámutatnak arra, hogy elengedhetetlen az integráció témakörének gyakorlati módon való feldolgozása a felsőoktatásban, annak érdekében, hogy a pedagógusok felkészültebben érkezzenek az iskolába. Felsőoktatási kutatásokról kapunk képet számos egyéb területen. Szontagh Pál óvodapedagógus hallgatók pályaszocializációjáról végzett kutatást. Míg a hallgatók hivatásmotivációja nagymértékben meghatározta a hallgatók pályaválasztását, a szerző rámutat arra, hogy a pedagóguspálya megbecsültségének hiánya a jövőben negatív hatással lehet a pedagógusképzés pályaszocializációjára. Nagyné Kondor Rita mérnöktanár hallgatók szakmai fejlődését vizsgálja a szakképző iskolákban folytatott tanítási gyakorlatuk után, melynek eredményeként növekedett a hallgatók önértékelése, tudatosabbá váltak az önreflexió képességének gyakorlásában és a tervezés megvalósításában. Somos Magdolna tanulmánya nemzetközi szempontból végzett felsőoktatásra irányuló kutatást: a szerző a brit és magyar felsőoktatási hallgatók mobilitását vizsgálja, és a felsőoktatás további expanziójára hívja fel a figyelmet. Kopasz Gáborné Geri Beáta igen fontos területen végeztek kutatásokat: a tehetségpedagógia területén. A szerzők felhívják a figyelmet arra, hogy a tehetségpedagógia alkalmazásában központi szerepet játszanak a pedagógiai szakszolgálatok, akik már az óvodás korosztály esetében is meghatározó szereppel bírnak a tehetség felismerésében. A tehetséggondozás témakörével cseng össze Gulyás Klára tanulmánya, aki tehetséges, elsődiplomás, pedagógia végzettséggel rendelkező roma értelmiségiek nézeteit vizsgálja.

Összegezve, a kiváló tudósok által precízen és igényesen szerkesztett *Megküzdés, fejlődés, nevelés* tanulmánykötet magában foglalja az oktatási diskurzus korszellemét, mintegy jelzőfényként szolgálva gyakorlott pedagógusok, oktatók, kutatók, valamint pedagógusjelöltek számára. A történelmi hagyatékok, a jelenlegi kihívások és a jövőbeli kilátások átfogó feltárása révén a publikáció a felfedezés és elmélkedés útjára invitálja az olvasót; teszi ezt úgy, hogy az oktatásfejlesztés összetettségét és a tudással való elégedettségre való törekvést felőlelve a tanulmányok a modern oktatás bonyolult tájain történő eligazodás végleges forrásává válnak, hűen tükrözve a pataki modell szellemiségét.